

Idősebb Plinius *Naturalis Historia* c. művének sokat idézett részlete a Nero császár (54–68) idején szervezett borostyánkő expedícióra vonatkozó szakasz.¹ Egy római lovag vezette kereskedőcsoport Felső-Pannonia tartományi székhelyéről, Carnuntumból indulva elérte a Balti-tenger melletti Borostyán-partot, ahonnan hatalmas mennyiségű borostyánkövet szállítottak Rómába. A csapat az út hosszát is lemérte: a dunai határvonal (*limes és ripa*) védelmére épített Carnuntum és a Borostyán-part közötti távolság 600.000 római lépés volt, ami körülbelül 900 km-nek felel meg. Scarbantia, az itineráriumok szerint Carnuntumtól 38 római mérföldre feküdt (*XXXVIII milia passuum*), ami a Sopron – Petronell (Carnuntum) 56,24 km távolságnak nagyjából megfelel.² Ezt illusztrálja a soproni Fő téren, a rekonstruált Borostyánkőútba beépített tábla távolságadata: MARE SVEBICVM – SCARBANTIA, DCXXXVIII M.p.

Elvileg tehát 960–1000 kilométernyi távolságot tett volna meg az a *carruca*, a drága áruval megrakott utazókocsi, amely a baltikumi borostyánkövekkel végül is – a nemzetközi Borostyánkő Expedíció (Amber Expedition) projekt³ keretében – 2011. július 9-én megérkezett a Sopronba, a scarbantiai leleteket bemutató régészeti gyűjtemény elé (1. kép). A kocsi-másolat másfél hónapig állt Scarbantia fórumán, aminek következtében nyüzsgő élettellel telt meg a 2010-től felszínen is bemutatott fórumtér. A hiteles római kocsi-másolatot a nagy-lengyelországi Kalisz városában készítették egy Németországban feltárt római kocsi alapján. Kalisz a legkorábban említett lengyel város, amelyet Kr. u. 150 körül az alexandriai földrajztudós, Klaudiosz Ptolemaiosz *Geo-graphike Hyphagesis* c. művében *Calisia* néven tüntetett fel Magna Germania területén, a Prosna folyó

¹ C. Plinii Secundi: *Naturalis historia*. Liber XXXVII, XI. 45: „DC M p. fere a Carnunto Pannoniae abesse litus id Germaniae, ex quo invehitur, percognitum nuper, vivitque eques R. ad id comparandum missus ab Iuliano curante gladiatorium munus Neronis principis...” Idősebb Plinius: *Természetrészlet* (XXXIII–XXXVII.) Az ásványokról és a művészetekről. Enciklopédia Kiadó, Budapest, 2001, 314–315. Fordította Gesztelyi Tamás: 45: „A pannóniai Carnuntumtól 600 ezer lépésre van Germániának az a partvidéke, ahonnan (a borostyánkövet) szállítják. A minap vált közismertté, és még él is az a római lovag, akit beszerzésére az a Iulianus küldött ki, aki Nero császár gladiatori játékeit rendezte...”

² Bella Lajos: Scarbantiai emlékekről. *Archeologiai Értesítő* 14, 1894, 73-76, XI; Tóth Endre – Zágórhidi Czigány Balázs: *Források Savaria történetéhez. A római kortól 1526-ig*. Szombathely 1994, 20.; A mérés pontosságára: Bécs és Gdańsk távolsága 940 km, <http://www.bernsteinstrasse.net/website.php?id=/en/amberroad/amberroad.htm>

³ Az Európai Bizottság által 50%-os anyagi támogatással megvalósított projektben Kalisz (Pl), Martin (Türócszentmárton, Sk), Sopron (H), Ptuj (Sl), Ljubljana (Sl), Adria (I) városok vettek részt, Sopront a Scarbantia Társaság képviselte. Az 1991-ben Sopronban létrehozott Scarbantia Társaság tevékenységéről több alkalommal beszámoltunk a Soproni Szemle lapjain, ld. legutóbb Gömöri János: A Scarbantia Társaság tevékenysége (2002–2007) és a Scarbantia Emlékem kiténtetettjei 2007-ben. *SSz.* 62 (2008), 83–93.

völgyében. A körzetben sűrűsödő, római provinciális eredetű importtárgyak sokasága alapján a régészek feltételezik, hogy itt lehetett a Borostyánkő út egyik fontos állomása.⁴

A Borostyánkő Expedíció projekt soproni eseményeinek előkészítését már 2010-ben megkezdtük, Sopron Megyei Jogú Város és Győr-Moson-Sopron Megye Közgyűlésének pályázati támogatásával. *Május 31-én* a Scarbantia Társaság a Soproni Múzeum közreműködésével „Római Limes és Scarbantia a Borostyánkő út mellett” címmel kiállítást rendezett a Fórum Múzeumban.⁵ *Június 11-én* e sorok írója előadást tartott Kaliszban a Borostyánkőút Sopronban feltárt szakaszairól.⁶ *Július 4-én* megrendeztük a III. Scarbantiai Amfiteátrumi Játékokat, ezt követte *július 10-én* a Kelta Ünnepe a Várhelyen a Soproni Erdők Natúrpark szervezésében. *Szeptember 25-én*, a római kocsi adriai fogadása alkalmából rendezett nemzetközi konferencián e sorok írója előadást tartott a scarbantiai kézművességről és a város szerepéről a római kori kereskedelemről.⁷

---

⁴ Tudományos vita tárgyát képezi, hogy a Lausitzi kultúra népességén belül Calisia a vandálok germán törzséhez kapcsolható-e, vagy esetleg délebbre, Ostrava környékére lokalizálható.

⁵ Dr. Fodor Tamás polgármester és Prof. Dr. Visy Zsolt (Pécsi Tudományegyetem) nyitották meg a kiállítást. Közreműködött a Szent Orsolya Általános Iskola és Gimnázium latinszakköre Sztróky Adél tanárnő vezetésével. A kiállítás főszponzora a Győr Sopron Ebenfurti Vasút Zrt Igazgatósága volt.

⁶ Gömöri J.: „The excavated parts of the Amber Road in Sopron”. International Scientific Conference „*Kalisia on the Amber Road*”.

⁷ Gömöri J.: „Some Remains of the Handicraft-Industry in Scarbantia. Commercial connections on the Amber Road”. Convegno „La via dell’Ambra”, Comune di Adria.

1. kép. A *carruca* Scarbantia fórumán, a scarbantiai római hagyományörzőkkel (2011. július, fotó: Gömöri J.)

2010. októberében a Scarbantia Társaság és a Soproni Múzeum városi vetélkedőt szervezett általános- és középiskolásoknak. Több mint 50 tanuló vett részt a felkészítő előadásokon, amelyeket Polgárné Pásztókai-Szeőke Judit (okt. 7: *Vestis virum redit* – Ruha teszi az embert); Gömöri János (okt. 9: A látható Scarbantia, tanulmányi séta); Sztrókay Adél (okt. 12: Morzsák a latin nyelvből); Kuslics Katalin (okt. 14: vezetés a régészeti kiállításban), tartottak. A több fordulós vetélkedő (okt. 15., okt. 21.) zsűrije: Sztrókay Adél tanárnő, mint elnök, Roskó Mária tanárnő és P. Szeőke Judit régész, mint tagok, illetve Kuslics Katalin moderátor voltak. Az eredmények a Scarbantia Régészeti Park (SRP) honlapján olvashatók (<http://sites.google.com/site/scarbantiaarcheopark/>). Külön ki kell emelni, hogy az általános iskolák versenyének három első helyezett csapata a Berzsényi Dániel Evangélikus Líceumból érkezett, felkészítőjük Bösze Veronika tanárnő. A középiskolás 1. helyezett csapat⁸ is a Berzsényi Líceumot képviselte. Az első három helyezett csapat tagjait és tanáraikat a Scarbantia Társaság október 23-án emlékezetes carnuntumi autóbusz-kirándulással jutalmazta.

---

⁸ Csapattagok: Németh Gergő, Kozma Boglárka, Krutzer Helga. Felkészítő tanár: Kaposi László.

2011-ben a Scarbantia Régészeti Park Alapítvány és az Európai Bizottság 50-50% arányban biztosította a szükséges összeg egy részét a Borostyán Expedíció soproni rendezvényeinek megvalósításához. A másik – legalább ilyen jelentős, nem finansziális – támogatási részt a szponzorok és társadalmi segítők, városszerető, önzetlen hozzáállása jelentette. A Scarbantia Társaság fő partnerei a szervezésben a Soproni Múzeum és a ProKultúra Nonprofit Kft., pontosabban két kiváló, lelkes rendezvényszervező Kuslics Katalin és Kardos Edina voltak. A Fabricius-házi állandó régészeti kiállítás római borostyántermében kaptak helyet a Lengyel Tudományos Akadémia varsói Föld Múzeumának borostyánfaragványai, Dr. Katarzyna Kwiatkowska régész rendezésében. Július 9-én egy másik kiállítás is megnyílt – a Liszt Ferenc Kulturális Központ aulájában – Markus Zohner⁹ svájci (Lugano) Borostyánkőút-utazó fotóiból, ezt a poszterkiállítást az alsó-ausztriai Weinviertel (Poysdorf) központú „Österreichische Bernstein-strasse” Egyesület díjmentesen kölcsönözte Sopronnak. A kiállítás megnyitóján Sass László, a Kulturális Bizottság elnöke adta át a Scarbantia Emlékérmét Markus Zohnernek, aki könyvében részletesen ismertette Sopron régészeti-turisztikai vonzerejét.

2011. július 10-én Sopron m. j. város polgármestere, Dr. Fodor Tamás Scarbantia rekonstruált fórumán fogadta a római kocsit, amelyet azután a Vadon Lovas klubból érkezett szép lovakkal a lovas klub lovászai biztonságosan kivontattak az Amfiteátrumba. A kocsit savariai, brigetioi és scarbantiai római hagyományörzők, scarbantiai szenátorok bíbortógás csapata, scarbantiai hölgyek szép koszorúja, a rómaiiasított Brass Brothers rézfúvósok és a harkai Kurszán Kende lovasíjász-csapat kísérte. A lovasíjászok nevében Czanik Csaba Árpád, a csapat vezetője az Amfiteátrumi Játékok megnyitása előtt vette át a Scarbantia Társaság elnökétől a Scarbantia Emlékérmét, köszönetül azért, hogy évek óta díjazás nélkül lépnek fel az amfiteátrumi játékokon, támogatva nem csak a Scarbantia Régészeti Park rendezvényeit, hanem terjesztve a test és lélek edzésének nemes hazai hagyományait, a magyar harcművészeti ismereteket. Ebben az évben a Kelta Ünnepet is ugyanezen a napon, az amfiteátrumban rendezte meg a Soproni Erdők Natúrpark, így egy helyszínre koncentrálhattuk a több jeles külföldi személyiséget is vonzó eseménysort.

A Scarbantia Társaság vezetősége – Fabiánkovits Ferenc, Horváth Zsolt, Kocsi János, Krisch András, Soproni Géza és e sorok írója – a fent említett közreműködők és szponzorok mellett köszönetét fejezi ki az alábbi intézményeknek, cégeknek és személyeknek, akiknek a közreműködése nélkül a – városunk turisztikai vonzerejét növelő – nemzetközi Borostyánkő Expedíció eseményei 2011-ben nem valósulhattak volna meg Sopronban:

---

⁹ Markus Zohner: Die Wiederentdeckung der Bernsteinstrasse: Zu Fuss von Venedig nach Sankt Petersburg. Eine 4.000 Kilometer lange Wanderung durch zwölf Länder im Herzen Europas.

Média-partnereink a Pulzus TV, a Sopron TV, a Corvinus Rádió és a Kisalföld voltak. R riportjaikból DVD-összeállítással dokumentáljuk az eseményeket. Az eseményre a SRP helyszíneit a Sopron Holding különös gondossággal tette rendbe, a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. pedig a várasi római borostyánkőútra állított új információs táblát a SRP-al együttműködésben. A Hotel Pannónia igazgatósága, illetve Sopron Város Vendégháza díjmentesen biztosított szállást külföldi vendégeinknek. A kiállítások munkálatainál a ProKultura munkatársai és a Soproni Múzeumból Kuslits Katalin, Kollerits Beáta, Borsodi-Nagy Árpád működtek közre. A megnyitón elhangzott és nagy sikert aratott Dr. Csoba Sándor és Varga Gábor zeneműve: „Scarbantia említése idősebb Plinius által”.

A római kocsi Scarbantia Szépét szállította a fórumtól az amfiteátrumig, a díszmenetet forgalmilag a Soproni Polgárőr Egyesület tagjai biztosították, a vontatás biztonságát Vadon László munkatársainak köszönhetjük. A *carruca* védőépületét Milan Nemcek vezetésével öt túrócszenmártoni önkéntes, a Nemes Hangtechnika három segítő munkatársa és a Scarbantia Társaság három tagja építette fel. A Scarbantia-tagok közül külön köszönet illeti Laborczy Gábort az építmény folyamatos javításáért is, illetve Laborczy Pétert a Cohors Scar(b)a(n)t(i)ensis egység megszervezéséért és irányításáért, Laborczy Zsanettet és Laborczy Sárát az esemény szervezésében való részvételért. A Scardobona Consulting Kft.-nek szakmai tanácsait, Molnár Rolandnak a projektben végzett munkáját köszönjük.

Köszönet illeti továbbá a római legiós páncélt, illetve tógát, vagy tunikát öltött urakat és hölgyeket, akik részvételükkel lelkesen bizonyították, hogy a tőlünk északra fekvő Carnuntum, és a tőlünk délre fekvő Savaria között létezett még egy fontos és szép kis római város – Scarbantia, amelyről a régészeti kutatások eredményeként mind többet tudunk, és ezt a tudást meg kell osztani és vonzerővé, turisztikai vonzerővé kell tenni. A „Borostyánkő Expedíció” projekt révén írások jelentek meg Sopronról-Scarbantiáról a fent említett lengyelországi, szlovákiai, szlovéniai, ausztriai, svájci és olasz városok sajtójában is.